

[Morten Lange.]

venlig. En effektiv indsats vil i denne som i alle andre lignende sager jo nok vise sig at være det sikreste. Man må slå til med det samme, og det vil jeg bede den højtærede minister sørge for så godt, han kan.

Bækgaard: I ikke så få år har Danmark nu været forskånet for større epidemier af smitsomme sygdomme blandt såvel mennesker som husdyr. Det kan have flere årsager, men en af de væsentligste er sikkert, at der er truffet gode foranstaltninger for at imødegå sygdommens udbredelse. Derfor kan de uafhængige varmt anbefale det foreliggende lovforslag om bekæmpelse af hundegalskab. Vi er vidende om den alvor, hvormed vore veterinære myndigheder betragter denne sygdom, og vi må gennem en lovgivning sørge for, at bekæmpelsen af sygdommen bliver så effektiv som muligt.

At der ved lov skal pålægges ejere og brugere af landejendomme pligt til at anmeldte og give adgang til ræve- og grævlingegrave, kan måske se lidt mærkeligt ud, men det har vel sin årsag i, at ikke alle samfundsborgere helt forstår deres ansvar over for deres medmennesker. Heldigvis er det kun ganske få, og des mere kan man glæde sig over de mange, som beredvilligt ønsker at hjælpe veterinærerne i bekæmpelsen af sygdommen. I mit parti finder vi det derfor rimeligt, at der fortsat gives præmie for anmeldelse og nedskydning af ræve og grævlinger.

Den højtærede landbrugsminister kan måske oplyse, hvad der hidtil er udbetalt til disse formål, og om det er tanken at udvide området for bekæmpelsen, men jeg kan sige, at uanset ministerens eventuelle svar er mit parti velvilligt indstillet over for lovforslaget, og vi ser gerne en hurtig vedtagelse.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Jeg vil gerne takke alle de ærede ordførere for tilslutning til lovforslaget.

Må jeg til det ærede medlem hr. Bækgaard sige, at de konkrete tal for, hvad bekæmpelsen af hundegalskab har kostet indtil dato, har jeg ikke, men jeg kan ret let få dem oplyst, hvis det ærede medlem er interesseret i dem.

Det ærede medlem hr. Søren Jensen rejser

problemet om de ukendte rævegrave. Må jeg først sige, at når man vil bekæmpe noget, er det nødvendigt at arbejde så effektivt som muligt, og jeg tror, at langt de fleste lodsejere udmærket ved, hvor de har rævegrave. Hvis der er tale om ukendte rævegrave, vil det i al almindelighed være nye, men jeg vil da for mit vedkommende sige, at det, at man har fået eller har haft en rævegrav, som var ukendt, betragter jeg ikke som nogen forbrydelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt [af Kirkegaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. V) findes i tillæg A sp. 773, fremsættelsen i tidenden sp. 1062).

Første næstformand (From): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere [af Kirkegaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. VI) findes i tillæg A. sp. 775, fremsættelsen i tidenden sp. 1062).

Sagerne sattes til forhandling.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Til forslaget til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere vil jeg ganske kort om selve problemet sige, at jeg erkender, at efterhånden som ejendommene arealmæssigt bliver større og større, så vokser også de økonomiske problemer for de unge, når de skal overtage landbrugsejendommene fra den tidligere generation, men da problemet sammen med en lang række andre problemer behandles i landbokom-

[Landbrugsministeren.]

missionen, og da kommissionen forhåbentlig snart bliver færdig med sit arbejde, mener jeg faktisk, at det er at foregribe begivenhedernes gang at tage denne diskussion op på nuværende tidspunkt. Jeg mener, det må være rimeligt at afvente landbokommissionens arbejde, og jeg mener også, det må være rimeligt, at et eventuelt forslag om en låneordning afventer resultatet af landbokommissionens arbejde.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Til forslaget til folketingsbeslutning om ændring i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt vil jeg gerne sige, at et tilsvarende forslag jo var til første behandling her i tinget i marts måned, og jeg skal derfor ved denne lejlighed nøjes med nogle ganske få bemærkninger.

Ligesom min forgænger har jeg stor sympati for det formål, der kommer til udtryk i dette forslag. Det har længe været en udbredt opfattelse, at velstillede byboere køber landbrugsejendomme i tillid til, at de kan opnå et regnskabsmæssigt underskud på landbruget bl. a. ved udnyttelse af afskrivningsreglerne; dette underskud kan fradrages i deres øvrige indtægt, så de skærer toppen af denne. Det har også længe været et udbredt ønske at bremse denne udvikling, og når det ikke for længe siden er sket, så skyldes det hovedsagelig, som vi alle ved, at der er betydelige praktiske vanskeligheder forbundet med at udforme en ordning som den, forslagsstillerne ønsker, og selv om man kunne finde en nogenlunde ordning, ved man også, at der er både praktiske og principielle vanskeligheder. Jeg tror, man må se med sympati på forslaget og gøre, hvad man kan for at finde frem til en ordning. Men som forslagsstillerne allerede selv har nævnt det, behandles hele dette spørgsmål i landbokommissionen, hvor et underudvalg beskæftiger sig med denne opgave. Dette underudvalg får teknisk bistand fra skattedepartementet og fra statens ligningsdirektorat.

Hvis dette udvalgsarbejde sammen med behandlingen her i tinget fører til, at der kan udformes en ordning, der kan praktiseres, vil jeg hilse det med stor tilfredshed.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kirkegaard): Jeg vil begynde med at sige de højtærede ministre tak for de udtalelser, som de fremsatte. Der var ikke tale om nogen afvisning af de to forslag, og det er jo det første resultat vedrørende løsningen af en opgave, som vi alle er klar over er ret vanskelig.

Det havde naturligvis været lettere at diskutere de problemer, som er til behandling, hvis jeg havde været i stand til at fremsætte konkrete forslag, men det er jeg altså ikke; sådanne forslag må udarbejdes af mere kyndige folk, og indtil konkrete forslag foreligger, regner jeg i og for sig heller ikke med, at der er nogen af partiernes ærede ordførere, der tør tage endelig stilling til de rejste problemer. Jeg er ganske enig med de højtærede ministre i, at vi formentlig kommer til at afvente landbokommissionens behandling af de problemer, det her drejer sig om. Der kan næppe fremsættes lovforslag forinden.

Det er rigtigt, som det allerede er nævnt, at de to forslag til folketingsbeslutning også var til behandling her i tinget i sidste folketingsår; de var også i udvalg, men vi kunne altså ikke afslutte behandlingen. Det er dog alligevel mit indtryk, at arbejdet med disse problemer ikke var spildt, idet jeg tror, at behandlingen sidste vinter har været med til at øge interessen for at få dem afklaret. I hvert fald har problemerne været omtalt på en række møder landet over, landbomøder og også politiske møder, og ikke mindst måske ved samtaler mand og mand imellem, ligesom jo også landbokommissionen har interesseret sig for dem.

De økonomiske forhold inden for landbrugserhvervet, som er begrundelsen for de to forslag, har jo formentlig ikke ændret sig så forfærdelig meget siden sidste år, ud over at visse udslag nok er forstærket. Principielt kan jeg derfor henvise til mine udtalelser i sidste samling. Men som yderligere begrundelse vil jeg dog i dag angående de såkaldte bylandmænds skattebegunstigelser nævne en undersøgelse, som jeg ikke havde kendskab til sidste år; den indeholder en opgørelse fra 3 nordsjællandske kommuner, og tallene stammer fra skatteåret 1964-65. Jeg kan bedst give et indtryk deraf ved bare at citere et uddrag af den

[Kirkogaard.]

ret omfattende redegørelse, som er fremsat i Tolvmandsbladet i august i år af fuldmægtig i De samvirkende danske Landboforeninger Jørgen Skovbæk. Efter at Skovbæk har nævnt, at det har været næsten umuligt at få en opgørelse frem, skriver han — og her beder jeg om tilladelse til et citat —:

„Der foreligger dog en enkelt opgørelse fra skatteåret 1964-65 over 3 nordsjællandske kommuner, hvor 69 ejendomme ejes af ikke-landmænd, der møder med et samlet underskud på 2,6 mill. kr. eller 37.000 kr. i gennemsnit. Disse skatteydere havde, efter at dette underskud var fratrukket, en samlet skattepligtig indkomst på 2,3 mill. kr., så underskuddet har betydet en væsentlig skattebesparelse for de pågældende. En enkelt ejendom har i de sidste 4 år mødt med et underskud varierende fra 130.000 til 290.000 kr., mens vedkommende skatteydere skattepligtige indkomst samtidig har varieret mellem 20.000 og 100.000 kr. Der er flere eksempler på, at disse underskud ikke er en midlertidig foreteelse, men optræder år efter år. I sådanne tilfælde kan der selsagt ikke være tale om erhvervsmæssigt jordbrug. Det må ifølge sagens natur være en lystejendom, der ganske vist drives landbrugsmæssigt, men for skattevæsenets regning.

De nævnte 3 kommuner, der er de eneste, der endnu findes opgørelse for, er antagelig særlig grølle eksempler, men når en sjettedel af gårdene i fri handel over 10 ha i hele landet under ét sælges til købere, der selv angiver, at de ikke ønsker at drive landbrug som hovederhverv, har de af skattevæsenet finansierede lystgårde utvivlsomt et betydeligt omfang.“

Se, det er store tal, som er angivet i det citat. Jeg kan føje til, at i og for sig er det ingen kunst at drive en gård sådan, at den giver underskud, det er væsentligt vanskeligere at drive den sådan, at den giver overskud. Men det står sikkert klart for enhver, at når en såkaldt bylandmand kan opnå så store skattemæssige fordele ved at drive, ved at eje en landejendom, som der er nævnt her, så spiller en vis

overpris for en tiltalende gård ikke den helt afgørende rolle, og de overpriser fra sælgerside bliver da også betalt, idet jeg måske må tilføje, at nok er der overpriser, men der er jo også nogen, nemlig disse købere, der forstår at efterspørge de mest tiltalende gårde i de forskellige sogne. Der findes måske ikke helt sikre tal for disse overpriser, men der foreligger dog nogle undersøgelser, som tyder hen imod, at overpriserne nok somme tider ligger lidt under, men også somme tider ligger lidt over 20 pct. af, hvad en almindelig landmand betaler for en tilsvarende gård. Selv tror jeg, at de overpriser, som der regnes med, er noget højere end almindeligt antages, idet jeg gør opmærksom på, at selve det grundlag, man går ud fra, den pris, som betales af en almindelig landmand, jo igennem en længere årrække er presset op, netop på grund af bylandmænds købelyst.

Se, jeg kender ikke de kommuner og de ejendomme, som nævnes af hr. Skovbæk i den omtalte redegørelse, og skattemyndighederne må formentlig heller ikke give mig oplysninger derom. Men hvis nogen tror, efter at have hørt de store beløb, at det er herregårde, det drejer sig om, så tror jeg, en sådan antagelse er forkert, alene af den grund, at der næppe nogen steder i landet inden for en grænse af tre kommuner findes 69 herregårde eller bare storgårde. Jeg anser det derfor for mest sandsynligt, at de fleste af de omtalte ejendomme er ganske almindelige bondegårde.

Når eller hvis det er tilfældet, så er det jo klart, at den almindelige landmand får mere end vanskeligt ved at få fat i en ejendom til en pris, der giver muligheder for en rimelig økonomisk tilværelse, og så står vi over for kravet om tilskud — jeg skulle måske bruge udtrykket: om øgede tilskud til landbruget fra statskassen. Særlig vanskeligt bliver det naturligvis for unge landmænd at komme i besiddelse af egen bedrift, når den skal erhverves i konkurrence med meget kapitalstærke købere, der har udsigt til store økonomiske gevinster. Normalt har unge landmænd ikke de helt store beløb til rådighed, det siger sig selv, og derfor får de en uhyre vanskelig stilling i de første år som selvstændige.

Alene det, jeg her har nævnt, begrundet, at vi også vedtager det andet forslag til

[Kirkegaard.]

folketingsbeslutning, som er til behandling i dag. Se, når erhvervsløst af visse landejendomme øjensynligt sker ud fra helt andre motiver end erhvervsmæssig udnyttelse, er en sådan ejendom så ikke nærmest at betragte som et sommerhus eller, som vi måske efterhånden plejer at udtrykke os, en fritidsbolig? Men når udgifterne til en lille fritidsbolig regnes for en helt privat udgift, der ikke må fratrækkes i indkomsten, så mener jeg, ligelighed kræver, at folketingset ser på, om det er rimeligt, at udgifterne til en stor fritidsbolig, altså en lystgård, må fradrages i den skattepligtige indkomst.

Størst vægt og afgørende vægt må jeg dog tillægge, og jeg betragter det som en kendsgerning, at ikke-landmænds store og i øvrigt forståelige interesse for at købe landejendomme er til skade for hele landbrugserhvervet, idet enhver stigning i ejendomspriser, der ikke er begrundet i en bedre rentabilitet, er til skade for almindelige landmænd, i ganske særlig grad for de unge landmænd. Det er ikke godt, men heldigvis findes der da heller ikke så vidt mig bekendt tilsvarende forhold eller konflikter inden for andet erhvervsområde her i landet. Jeg tror, at det vil være muligt i et vist omfang at afdæmpe de uheldige virkninger, jeg her har nævnt, hvis vi gennemfører den lovgivning, som forslaget til folketingsbeslutning er udtryk for, og det vil jeg altså anbefale til vedtagelse.

Angående forslag til folketingsbeslutning om etableringslån til landmænd, som første gang etablerer sig som selvstændige, kan jeg naturligvis også delvis henvise til, hvad jeg sagde, da problemet var til behandling i sidste samling. Ikke bare unge landmænd interesserer sig for en sådan låneordning; det er min erfaring, at mange ældre mennesker også gør det, måske overvejende ud fra den betragtning, at landbougdommen efterhånden får for lille en part af de store beløb, som fra det offentliges side investeres i ungdommens uddannelse, i dens fremtid.

Da vi her i tinget sidste år drøftede problemet, var alle enige om, at vi måtte se at finde en form, som helst slet ikke eller også i så ringe grad som muligt måtte antages at bundfælde sig i stigende ejendomspriser, og det er jo en vanskelig opgave.

Selv om tanken er nærliggende, er jeg derfor ikke sikker på, at vi skal udstyre de unge landmænd med penge til udbetaling på en ejendom. Jeg tror, vi skal overveje, om ikke risikoen for, at støtten kapitaliseres af sælgeren, er noget mindre, hvis den påtænkte støtteforanstaltning udformes som statsgaranti for et lån, når en ejendom er købt og overtaget, et lån til de forbedringer af både jord og bygninger, som næsten altid tiltrænges, når en ejendom skifter ejer.

På forhånd regner jeg med, at statens risiko ved en sådan låneordning vil blive relativt meget ringe. De unge landmænd er, om jeg så må sige, oftest i hvert fald opdraget i den tankegang, at der skal præsteres en opsparring, hvis man vil være selvstændig landmand, og det er jo en god ting, og dertil kommer — mener jeg — at de unge landmænd i dag er meget dygtige, og derfor er der kun en lille risiko for, at de opgiver den ejendom, hvori de har anbragt den opsparede kapital.

En låneordning som den her antydede kan efter min opfattelse vanskeligt gennemføres efter det, som jeg vil kalde et lineal-system. Fra sag til sag tror jeg at forholdene vil vise sig at være meget forskellige; jeg tror derfor, at vi skal prøve at finde frem til en ordning med et udvalg i hvert amt, som skal tage stilling til hver enkelt ansøgning. Et sådan udvalg kan udmærket være den allerede eksisterende husmandsbrugskommission i hvert amt, måske sammen med den stedlige repræsentant for statens jordlovsudvalg, for det er jo mennesker, der sidder inde med stor erfaring på nært beslægtede områder.

De synspunkter, som jeg på mit partis vegne nu har givet udtryk for, er naturligvis kun fremsat til overvejelse. Inden vi når til vejs ende ved behandlingen af de to problemer, vil vi naturligvis få lejlighed til at stifte bekendtskab med andre forslag, og de kan så behandles i det udvalg, som jeg beder om må blive nedsat til behandling af vore 2 forslag til folketingsbeslutning.

Chr. Rasmussen: De to forslag til folketingsbeslutning havde vi til behandling i sidste folketingsamling, og jeg kan i det store og hele henvise til de udtalelser, jeg fremsatte på daværende tidspunkt — de står i Folketingstidende 1964-65, sp. 4213-16.

[Chr. Rasmussen.]

Store ændringer er der jo ikke sket i forholdene siden da, ud over at spørgsmålet om bylandmænds køb vel nok er blevet endnu mere aktuelt i den tid, der er forløbet. Der er visse områder i landet — vel værst på Sjælland — hvor det er noget af et tilfælde, hvis man ser, at en landmand har købt en ejendom. Hvis man prøver at lave en lille statistik over de handler, man kan få kendskab til, kommer man til det resultat, at det i hvert tilfælde ikke er over 10 pct. af de ejendomme, der handles, der går til landmænd, når man ser bort fra nogle enkelte steder, som nedlægges og sammenlægges med anden ejendom.

Det er klart, at det er et alvorligt problem — alvorligt på to måder. Den værste gene ved det må dog vist være, at det er med til at hæve priserne på landbrugsejendommene op til et sådant niveau, at det er ganske ugørligt for de mennesker, som har tænkt sig at skulle leve af landbrugsejendommen, at klare sig, når de skal konkurrere i dette prisniveau. Hvor meget man er i stand til at gøre ved at ændre skattelovene på dette område, skal jeg ikke gøre mig til spåmand om. Jeg ved, at det er en meget indviklet skattelabyrinth, vi arbejder med her i landet, og forholdene for de enkelte byfolks køb af landbrug er naturligvis også vidt forskellige. Der handles landbrugsejendomme, hvor de pågældende tager bolig på ejendommen, men i en lang række tilfælde bor de fortsat i byerne, og ejendommen drives ved bestyrer eller på anden måde — ja, i visse tilfælde drives den måske slet ikke. Men en lang række, navnlig mindre, ejendomme købes også af folk, der kun ønsker sig en bolig. Det kan være folk, der er ansat det ene eller det andet sted ved almindelig lønnet beskæftigelse. De opnår naturligvis et par fordele ved at have erhvervet en sådan ejendom; først og fremmest får de ganske givet et underskud af driften på ejendommen, som de trækker fra deres skattepligtige indkomst andet sted, og desuden får de i henhold til

skattelovene den mærkelige fordel, at de kan opføre, at de har to samtidige arbejdspladser og dermed kan få trukket alle deres udgifter til kørsel imellem disse arbejdspladser fra. Det er naturligvis et meget uheldigt forhold, og der er adskillige andre i denne forbindelse.

Vi har i mit parti megen sympati for forslaget, hvis man kan nå en eller anden ordning.

Jeg omtalte sidste år, da vi havde disse forslag til behandling, et andet problem, nemlig spørgsmålet om de såkaldte ejendomsaktieselskaber, der køber jord med udstykningsformål for øje. Jeg stiller mig meget tvivlende over for, om de store rentetab, disse mennesker har, ikke fradrages i anden, betydelig indtægt. Når det nemlig er muligt for et aktieselskab med en aktiekapital på 10.000 kr. at købe jord for 6, 8 og 10 mill. kr. og bortforpagte den til landbrug 8-10 år frem i tiden, føler jeg mig ganske overbevist om, at de mennesker har en rygdækning et eller andet sted, således at de har mulighed for at trække disse enorme renteudgifter fra i anden indtægt. Jeg føler mig ikke overbevist om, at de virkelig tilskrives disse værdier; der skal nok på et eller andet tidspunkt komme en tid, da de giver en meget stor gevinst tilbage til de pågældende mennesker.

Hvad angår forslaget om etableringslån til unge landmænd, er stillingen den, at vi naturligvis i mit parti fuldt ud har øjnene åbne for de vanskeligheder, der findes for en ung landmand, der etablerer sig i dag. Men vi er nu nærmest indstillet på at vente med at tage rigtig stilling til dette spørgsmål, indtil vi har hørt, hvad landbokommissionen er nået frem til på dette område. Endelig er forholdet vel det, at hvis vi kunne finde en gennemgribende løsning på det skattemæssige, blev det andet måske i nogen grad overflødigt.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling i det udvalg, som jeg agter at foreslå nedsat.

Peter Larsen: Som allerede nævnt er de 2 foreliggende forslag til folketingsbeslutning gengangere fra i fjor, og selv om de begge dækker over store problemer, er tiden vel ikke inde til at gå ind på de mange enkeltheder, med andre ord genoptage den debat, vi førte ved samme lejlighed for et år siden.

Hvad der yderligere taler for ikke at gå ind på en nærmere drøftelse heraf, er, at man i landbokommissionen beskæftiger sig med begge problemkomplekser, og selv om det kunne være fristende både her i tinget og vel også i det udvalg, der formentlig bliver nedsat, at gå ind i en overvejelse af de mange former for låne- og støtteordninger, som drøftes i landbokommissionen, finder jeg det alligevel rigtigst, at man venter med endelig stillingtagen, til man er færdig i kommissionen, hvorfra der vel snart kan ventes et udspil både vedrørende låne- og støtteordninger for nyetablerede, og venstre er da helt enig i, at det er et problem, som trænger sig mere og mere på, og som må og skal finde sin endelige løsning.

Det ærede medlem hr. Kirkegaard var i dag inde på spørgsmålet om garantiordninger, og jeg har selv ved flere lejligheder i kommissionen peget på en ordning, hvori en form for garanti indgår, men jeg kan dog ikke være enig i de betragtninger, det ærede medlem gjorde gældende vedrørende oprettelsen af nye nævn ude i amterne til at administrere dette. Hvis man skal videre frem ad den vej, tror jeg, man må have andre organer til at administrere dette. Men lad det nu ligge.

Det, jeg har hæftet mig ved i forbindelse med forslagene, er den i nogen grad manglende opfindsomhed fra forslagsstillernes side til at pege på nye ting. Det kan dog være, at vi i udvalget, hvis man har nogle nye tanker, dér kan få lejlighed til at stifte nærmere bekendtskab med dem.

Vi er som sagt enige i, at der er en række store problemer vedrørende de unge landmænd, så meget mere som disse unge landmænd jo ikke har været samfundets kælebørn i de senere år i modsætning til en række andre ungdomsgrupper, der har haft betydeligt bedre held og evne til at påkalde sig samfundets bevågenhed. Den stærke inflation og pengeforringelse, vi har

oplevet, efterfulgt af den hårde kreditstramning, rammer vel disse unge landmænd stærkere, end den rammer mange andre. I denne forbindelse hviler der derfor et meget stærkt ansvar på det politiske flertal i tinget, der hidtil har båret hele denne økonomiske udvikling, et ansvar, som i høj grad ikke må fortabes i det billede, der her tegner sig. Jeg mener, det er helt afgørende, at man gør et forsøg på at mildne kårerne, således at man får mulighed for at støtte de dygtige unge, som i dag igennem en allround uddannelse søger at ruste sig til at blive selvstændige landmænd. For denne gruppe unge har man jo hverken legater eller m²-tilskud til at afbøde de mest uheldige økonomiske virkninger, og det er derfor et spørgsmål, om en ny låneordning alene er tilstrækkelig til at løse disse problemer. En låneordning, hvor nødvendig den end er — og det vil jeg gerne understrege at den er — rejser jo en række problemer. Det drejer sig ikke alene om at få den fornødne kapital til rådighed, men også om at forrente denne kapital. Hermed er man jo inde på spørgsmålet om afkastningsevne, om landbrugets indtjeningsforhold.

Jeg skal ikke gå dybere ind i dette, men nævner det blot, fordi det har en vis sammenhæng med de forhold, vi her beskæftiger os med, og fordi vi ved, at landmændene her er handicappet i forhold til andre. Landbrugskapitalen omsættes jo langsommere, fordi landbrugets kapitalinvestering i forhold til udnyttelsesværdien er større end den investering, der sker i andre erhverv. Derfor mener jeg, vi må have denne sammenhæng for øje, når vi skal prøve på at løse disse problemer.

Jeg vil også gerne pege på, at det kan være nødvendigt at gå andre veje. Og dér har vi gennem adskillige år fra venstres side peget på de problemer, der knytter sig til spørgsmålet om skattelempelse for de nyetablerede. Uanset at vi har stillet forslag derom i en årrække, har vi jo hidtil ikke haft held til her i tinget at samle det fornødne flertal. Vi håber, at det bliver lettere fremover, fordi vi gerne vil løse dette problem i forbindelse med de eventuelle låneordninger, man finder frem til.

Jeg vil også omtale et problem, som jeg finder påvirker de unges etablering unødigt,

[Peter Larsen.]

nemlig den fordobling af stempelafgifterne, som blev gennemført her i foråret, og som betyder en væsentlig forøgelse af etableringsudgiften. Det er jo i virkeligheden forrentningen af et meget stort beløb, som bliver opslugt af denne forøgelse i stempelafgifterne.

Der er så mange andre områder, hvor man kan søge at mildne karene, og jeg synes, at disse områder nødvendigvis må med ind i billedet, hvis den helhedsvirkning, som vi fra venstres side er meget interesseret i, skal få lejlighed til at slå igennem. Jeg tror, det ligger sådan, at hvis man ikke for alvor bidrager til at skabe rimelige vilkår for de unge, der ønsker at etablere sig, opnår vi ikke en sund udvikling på det område. Venstre er interesseret i så mange selvstændige bedrifter som muligt, og derfor appellerer vi til, at man i et forsøg på løsningen af disse spørgsmål anlægger en helhedsvurdering.

Jeg skal ikke i denne forbindelse komme ind på flere af disse problemer; jeg kan her henvise til, hvad min kollega det ærede medlem hr. Foged udtalte ved behandlingen af dette spørgsmål i fjor.

Det andet forslag, om retten til at fratrække underskud på en landbrugsejendom, ser ret enkelt ud, men jeg tror, at man må erkende, jo mere man arbejder med det, at en løsning er betydelig sværere, end mange tror. Vi har da også hørt, at skattemyndighederne hidtil har afvist det af administrative grunde. Jeg bemærkede under debatten i fjor, at det ærede medlem hr. Kirkegaard sagde, at man havde visse oplysninger. Nu fik vi jo lidt flere i dag, men jeg tror, at vi må erkende, at vi på det område ikke har tilstrækkelige oplysninger til, at man kan tage endelig stilling til dette spørgsmål. Det bekræftede udvalgsarbejdet jo også i fjor at man ikke havde, og jeg kan ikke se, at vi i dag er væsentlig længere fremme.

Sagen er jo ret kompliceret, og jeg skal ikke her gå ind på alle de problemer, som kommer frem ved et forsøg på en analyse af dette spørgsmål; jeg kan her henvise til mine bemærkninger ved forslaget's behandling i fjor. Venstre erkender, der er et problem, men vil også gerne her gøre gældende, at landbokommisionen nu har iværksat en dybtgående og omfattende undersøgelse i samtlige kommuner for at

få klarhed over problemets omfang, og det må i høj grad være afgørende for de forholdsregler, der i givet fald skal træffes. Vi håber ikke, der går alt for lang tid, inden man har dette materiale klar, således at vi kan få det fulde overblik, men jeg finder, at det er klogt at vente med en endelig stillingtagen til disse forhold, navnlig fordi der er så mange principielle problemer i det. Derfor bør vi vente.

Vi er enige i, at vi må se på disse forslag i et udvalg. Jeg nærer ikke den allerstørste tillid til, at vi når et resultat, inden kommissionen er kommet med et udspil, men vi kan jo da se på det. Jeg kan dog ikke tilbageholde en bemærkning om, at det undrer én lidt, at man er så ivrig efter at fremsætte disse forslag nu. Den samme ivrighed for løsningen af de problemer, disse forslag omfatter, konstaterede vi jo ikke i udvalget i fjor, og jeg kan ikke se — her er jeg helt enig med det ærede medlem hr. Chr. Rasmussen — at forholdene har ændret sig væsentligt. Men nu får vi se, hvor langt vi kan komme. Det kan jo blive interessant at høre, om forslagsstillerne i år er i stand til at tilføre udvalgsarbejdet nye tanker.

Jeg skal med disse bemærkninger erklære mig enig i, at der er en række problemer, der bør løses, navnlig vedrørende de nyetablerede, og på den baggrund anbefale en velvillig udvalgsbehandling.

Niels Ravn: Den modtagelse, som disse to forslag til folketingsbeslutning har fået af de to implicerede ministre, er såre naturlig. Den højtærede landbrugsminister nøjedes for sit vedkommende med stort set at henvise til landbokommisionen, og det finder også jeg for mit vedkommende meget rimeligt. Vi ved fra pressen, at landbokommisionen måske allerede en af de nærmeste dage vil afgive betænkning med hensyn til landbrugets finansieringsproblemer, og vi er også vidende om, at man inden for landbokommisionen har nedsat et udvalg, der skal arbejde med og kulegrave problemerne omkring de såkaldte bylandmænd, så alt dette finder jeg sådan set i sin orden.

Jeg forstod på den højtærede finansminister, at han i og for sig har megen sympati for forslaget om ændringer i ligningsloven, men det var, ligesom den højtærede minister

[Niels Ravn.]

ikke rigtig havde noget at have den i, og det er i og for sig forståeligt, ikke mindst når man betænker, hvor få direktiver den højtærede minister har fået fra ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Kirkegaard; ja, der mangler endda antydningen af en pegepind. Det ærede medlem hr. Kirkegaard peger på en lang række problemer, men giver end ikke skygge af antydning af, hvorledes problemerne kan løses. Det ærede medlem rejser endda kun fortsat problemer og giver selv udtryk for, hvor vanskeligt spørgsmålet er; det er faktisk det, man må konkludere i, når man har hørt det ærede medlem både nu, og da forslaget sidst var til behandling.

Det kan også forekomme ret ejendommeligt, at vi samtidig skal behandle to forslag fra samme parti og samme forslagsstiller, to forslag, af hvilke det ene tilsigter at tilføre landbrugserhvervet kapital, mens det andet har det direkte modsatte sigte, nemlig at hindre kapitaltilførsel til landbruget. Det er jo sådan set modstridende standpunkter, men nok om det.

Vi fik i dag fra det ærede medlem hr. Kirkegaard nogle eksempler på, hvor groft det kan gå til med disse såkaldte bylandmænd, som jeg først skal gøre nogle bemærkninger om. Jeg betvivler ikke disse eksemplers rigtighed, men ser man på det i bred almindelighed, så tror jeg nu ikke, det står slet så groft til. Hvis jeg vurderer problemet ud fra det kendskab, jeg får til det gennem mit arbejde i statens jordlovsudvalg, så er det et noget andet billede, der tegner sig for mig, og dér har vi rig lejlighed til at møde disse såkaldte bylandmænd, for de retter jo deres efterspørgsel som regel enten mod de helt små ejendomme eller mod de noget større brug. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Kirkegaard i, at det ikke er herregårde alene, de køber; enten er det de helt små brug, som man faktisk kun vil have til sommerbolig, eller også er det de noget større gårde, der efterspørges, og vi møder begge kategorier. Vi møder de små brug, fordi køberne af disse brug normalt under et eller andet påskud, når de har erhvervet dem, ønsker landbrugsforpligtelsen fjernet, og vi møder de større brug, som erhverves i henhold til forkøbsretten. Og jeg har ikke inden for mit område

kunnet konstatere, at disse købere sammenlignet med andre købere i og for sig er med til i særlig grad at presse priserne i vejret. Hvis jeg ser på forholdene i de seneste år i Sorø amt, altså et sjællandsk amt, viser det sig, at det er landmænd, egentlige landmænd, der af ganske specielle årsager har optrådt som meget kapitalstærke købere; det er de landmænd, der er købt ud fra forskellige områder, f. eks. fra Kalundborgområdet ved anlæggelsen af det store raffinaderi deroppe og fra Stigsnesområdet i samme anledning, og endelig har jeg mødt nogle, som var trængt ud af naturfredningsmæssige grunde nede i de smukke omgivelser ved Sorø. De er landmænd, og de vil fortsat være landmænd, og jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Kirkegaard fortsat vil anerkende disse købere som værende landmænd. Det er altså et meget problemfyldt område, vi her har begivet os ind på.

Nej, en af hovedårsagerne til prisstigningen på landbrugsejendomme — og den skal jeg ikke forsøge at bortforklare — er jo en ganske anden: det er inflationen, det er pengeforringelsen, der gør, at de faste værdier stadig stiger, og det er efter min og mit partis opfattelse grunden til, at priserne på landbrugsejendomme — det skal erkendes — står i et afgørende misforhold til disse ejendommers afkastningsevne. Men det klarer vi jo ikke ved bare at stirre os blinde på problemet med bylandmændene.

Det er ikke let at afgøre — og det har det ærede medlem hr. Kirkegaard jo selv givet udtryk for — hvem der egentlig er bylandmand, og hvem der ikke er det, og jeg kunne godt tænke mig at spørge det ærede medlem hr. Kirkegaard, om han betragter de unge landmænd — og det er fortrinsvis de unge og de nyetablerede, det drejer sig om i relation til det andet forslag, vi behandler her i dag — der skaffer sig indkomst andetsteds for i de første vanskelige år at stive bedriften af, og som måske i nogle tilfælde har indkomster, der er større end dem, landbruget giver, mens de udbygger deres landbrugsbedrift, som den kategori af unge landmænd, det ærede medlem vil have sorteret fra — og hvordan skal man i det hele taget få en skillelinje frem? Eller er det de købere, vi også kender til, og som jeg har mødt, der ganske vist kan komme ind under begrebet bylandmand,

[Niels Ravn.]

men som køber en gård, måske en forfalden gård — den er i første omgang billigst at få fat i — investerer i den, gør den i stand, kort sagt gør den til et veludbygget produktionsapparat, og som så måske har en søn eller en svigersøn, der, mens udbygningen fandt sted, har uddannet sig og nu overtager bedriften, er det den slags købere, man vil til livs?

Ja, så taler det ærede medlem hr. Kirkegaard også denne gang om, at det ikke er statslån, det drejer sig om, men derimod statsgaranti. Ja vel, det forstår jeg godt, men i samme åndedræt — ja, det ærede medlem nævnte det ikke i dag, men det skete sidst — siger det ærede medlem, at nok skal der være statsgaranti, men lånet skal ydes med afdragsfrihed og rentefrihed i 5 år. Hvorledes kan noget sådant etableres? Hvorledes kan sådanne lån etableres på, om jeg så må sige, privatøkonomisk basis, blot med en statsgaranti? Ja, jeg forstår det ikke, jeg spørger kun.

Jeg kan da også nævne en række eksempler, som viser lyspunkter i dette billede, som jeg har mødt i mit arbejde inden for statens jordlovsudvalg. Jeg har mødt bylandmænd, der i kraft af forkøbsretten købte en forsømt gård; i løbet af få år blev jeg kaldt til den samme ejendom, for nu var den solgt igen. Gården var ikke til at kende igen, den var gjort i stand både ude og inde, der var et godt produktionsapparat, den var simpelt hen tip-top i orden. Men hvad var nu sket? Jo, nu er bylandmanden af forskellige årsager blevet træt, jeg har i den seneste tid haft to eksempler på dette, og så er ejendommen blevet tilbagesolgt til en landmand og oven i købet i mange tilfælde til en ung landmand. Jeg kan ikke se, at der her er gjort fortræd; jeg kan tværtimod se, at her er der sket noget værdifuldt for dansk landbrug i almindelighed; der er tilført det manglende kapital.

Ja, sådan kunne man blive ved. Jeg skal ikke trætte med flere eksempler, men kun slå fast, at det konservative folkeparti ikke ønsker mere forskelsbehandling på dette område; det har vi nok af i forvejen, vi ønsker tværtimod mere ligestilling med andre erhverv, så vil de problemer, som forslagstillerne mener at kunne anskue, ikke mere være til stede.

Med hensyn til det andet forslag, forslaget om de nyetablerede, vil jeg gerne give udtryk for, at det efter min og mit partis opfattelse ikke så meget er lånemulighederne for dansk landbrug, der er noget i vejen med — de er i og for sig gode og tilstrækkelige — men derimod landbrugets rentabilitet, det knirker med. Vi har Dansk Landbrugs Realkreditfond, der udlåner indtil 70 pct. af handelsværdien, heri indbefattet løsebet, oven i købet af den udbyggede bedrift. Så kan man vist ikke forlange ret meget mere med hensyn til lånemuligheder. Men det, det drejer sig om, er, at man på grund af den høje rente og de store kurstab ikke er i stand til at bære den store lånebyrde, som man har pådraget sig. Det er indtægternes fastlåsning igennem mange år på det nuværende niveau samtidig med udgifternes himmelflugt, der har bragt dansk landbrug i klemme, og det er klart, at en sådan prisklemme i særlig grad vil ramme de nyetablerede, dem, hvis produktionsapparat endnu ikke er udbygget, dem, der tværtimod skal udbygge produktionsapparatet, samtidig med at de skal forrente og afdrage den tyngende gæld. Det er her, problemerne ligger, og vi er da i høj grad fra det konservative folkepartis side indstillet på også at ville komme disse unge mennesker til hjælp.

Vi kan efter vor opfattelse gøre det på forskellig vis, og jeg bemærkede godt, at det ærede medlem hr. Kirkegaard gav udtryk for, at ingen vist her i dag turde give udtryk for deres synspunkter på disse områder; man ville vente og se. Det konservative folkeparti er ikke bange for at give udtryk for, hvad det mener — heller ikke på dette område — også før landbokommissionen afgiver sin betænkning. Ikke fordi vi ikke har stor interesse for landbokommissionens arbejde, det har vi naturligvis, men vi har, også før denne betænkning afgives, vor klare stilling til disse problemer.

Der er en række generelle ting, som kunne klares, og hvis det ærede medlem hr. Kirkegaard vil være med her, så vil vi allerede nå langt. Jeg kan bare pege på ejendomsskatterne. Vil det ærede medlem være med til en fornuftig ordning for landbruget her? Det er heldigvis, efter at det

[Niels Ravn.]

ærede medlem og hans partifælle det ærede medlem hr. Skytte ikke længere har noget sådan direkte med regeringen at gøre, lykkedes at få gennemført en kornordning efter de principper, som det konservative folkeparti er gået ind for gennem mange år. Det kan vi naturligvis konstatere med tilfredshed; det er kun beklageligt, at det ærede medlem hr. Skytte skulle fjernes fra regeringsbænken, før noget sådant var muligt.

Ind i denne kornordning har vi fået en brødkornsordning, der dog kun løber over 1 år. Denne brødkornsordning har navnlig værdi for de nyetablerede. Det er den kapitalfattige del af dansk landbrug, der har særlig brug for hurtigt at skaffe sig kapital efter høst, og her kan en brødkornsordning være af stor værdi, idet man kan sælge brødkornet til faste priser. Det er de nyetablerede, der navnlig kan komme i klemme ved en afhændelse til dårlige priser. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Kirkegaard: vil man være med til for det kommende høstår på ny at få gennemført en brødkornsordning til hjælp for de nyetablerede? I så fald er det konservative folkeparti parat.

Jeg kan henvise til, at vi ustandselig har arbejdet for yderligere muligheder for skattefri opsparing for etableringsfunds; man må jo begynde, allerede inden man etablerer sig. Er det ærede medlem hjemme her, så er det konservative folkeparti parat. De nyetablerede vil da inden etableringen kunne have en større egenkapital, end de har i dag. Er det ærede medlem villig til at forhandle om yderligere skattefri afskrivning på etableringsgæld? Vi har fremført det gang på gang, og jeg vil gerne fremføre det igen her i dag. Er det ærede medlem hjemme, så vil det konservative folkeparti være parat.

Herudover kan det blive nødvendigt — det erkender jeg — i særlige tilfælde yderligere at stille direkte kontant hjælp til rådighed for disse unge nyetablerede. Her har det konservative folkeparti peget på jordfonden, og det vil jeg gerne gøre igen. Jordfonden er oprettet i henhold til jordloven af 1919, netop med henblik på de nyetablerede. Dengang var det tanken, at man med jordfondens midler skulle skaffe

nye brug, hvor de nye landmænd kunne starte deres tilværelse. Den tanke er i dag forladt af alle — jeg formoder også af det ærede medlem hr. Kirkegaard — men vi har stadig jordfonden, dens midler skal fortsat anvendes, og derfor foreslår det konservative folkeparti, at man fortsat bruger jordfondens midler til nyetablerede, ikke nu mere til de forældede, for små brug, men til de nyetablerede, der har de store økonomiske vanskeligheder. Og man kan skaffe denne fond yderligere kapital ved at gå ind på den tanke, som det ærede medlem hr. Chr. R. Christensen gang på gang har rejst her i salen: at gennemføre en lovgivning, hvorefter jordrenteforpligtelsen kan afløses. Jeg er sikker på, at der — i alt fald efter mit kendskab til jordrentebrugene — derved vil kunne frigøres store midler, så jordfonden kunne komme til at yde en endnu større indsats. Vil det ærede medlem være med på disse områder, så skal han finde det konservative folkeparti rede.

Jeg kan også nævne hele landbrugsstrukturen. Drejer det sig om en frigørelse af landbrugsstrukturen, en bortkastning af de forældede restriktioner inden for hele landbrugssektoren, er det konservative folkeparti parat. Hvis bare det ærede medlem vil sige til, så kan vi også her gennemføre noget, der kan være til gavn for alle og ikke mindst for de nyetablerede.

Endelig er der sidst, men ikke mindst, det, som jeg begyndte med: inflationen. Der må en anden økonomisk politik til. Det er inflationen, der trykker hårdest på vort erhvervsliv, og den trykker hårdest på dansk landbrug, måske af samtlige erhverv, og allerhårdest på de nyetablerede, som må bære de tungeste byrder.

Jeg har her nævnt en række områder inden for dansk landbrug, som det konservative folkeparti er positivt og velvilligt indstillet over for — det gælder i særdeleshed de nyetablerede — og hvis det ærede medlem vil være med, så skal han være særdeles velkommen.

Morten Lange: Det ærede medlem hr. Niels Ravn var jo i stand til i sin indledning at dække hele den danske landbrugslovgivning. (Niels Ravn: Det var også meningen!) Jeg forstår, det oven i købet var meningen

[Morten Lange.]

Jeg skal begrænse mig væsentligt mere. Det forekommer mig, at de to forslag til beslutning, der her foreligger, kunne de ærede forslagsstillere godt have gjort sig lidt mere ulejlighed med. Det er områder, som medlemmer af det forslagsstillende parti har et særdeles godt kendskab til, og det havde kun været på sin plads, om forslagsstillerne i hvert fald nu, da de kommer anden gang med de samme forslag, var gået noget videre og havde skitseret, hvad det var for tanker, de ønskede gennemført. Det er jo temmelig typisk, at man næsten ikke kan undlade over for disse forslag at komme med sin almindelige sympati — det ærede medlem hr. Niels Ravn var endog næsten sympatisk — og det skyldes naturligvis, at forslagene er formuleret i så vag almindelighed, at de må fremkalde denne passende sympati, som man møder f. eks. ved begravelser og lignende tilfælde; men det vil være væsentligt for vor stillingtagen til problemerne, at de ærede forslagsstillere gør tankerne væsentligt mere klare.

På den anden side er der peget på to områder, hvor det forekommer mig, at en lovgivningsmæssig indsats er særdeles nødvendig; det gælder ikke mindst spørgsmålet om fradrag af underskud på landejendomme, som ikke drives af egentlige landbrugere. Jeg kan blot undre mig over, at den højtærede finansminister ikke for længst har gjort noget mere ved det spørgsmål, for nu kan man selvfølgelig sige, at det er svært — og det har vi hørt nogle gange — men det er nok hellere ikke sværere, end at det lader sig gøre.

Det er nu ca. 2 timer — eller knap nok det — siden vi her i folketinget vedtog, at lønmodtagerne ikke skulle have deres fradrag ført à jour, for det var der ikke råd til. Og så kan vi her pege på et område, hvor der findes meget store skattemæssige fordele for visse skatteborgere, og det lader man bare ligge, fordi det åbenbart er temmelig svært at pille ved det. Jeg kunne have undt den højtærede finansminister eller hans forgænger en lille smule mere energi til at tage fat på dette spørgsmål, for der er adskillige millioner i det, som kunne fordeles langt rimeligere, i stedet for blot at sige, når vi kommer til de nemme sager: ja, dem kan vi jo nok snarere komme igennem med.

Det er i det hele taget sådan, man herhjemme prøver at klare beskatningsproblemerne, nemlig ved at klare dem på den nemme måde. Ved ligningen kan man jo se efter, om der er en lønmodtager, der fejlagtigt har trukket 12 øre fra, og så kan man knalde ham; men de store og svære sager lader man ligge. Hvis det skal være fremtiden for dansk skattelovgivning, så må det blive værre og værre.

Jeg håber, den højtærede finansminister vil benytte den givne lejlighed til at sætte sit udmærkede ministerium i gang med at få lavet de lovforslag, som hører sammen med det foreliggende forslag til beslutning, for vi trænger så sandelig til dem. Og det har videre perspektiver, for er der ret mange af den slags underskudsgivende bedrifter, hvor underskuddet fremkommer af skattemæssige årsager, vil det jo få indvirkning på meget mere end blot skatteligningen. Det vil også påvirke landbrugets forrentningsprocent, der igen bliver anvendt som argument for at skaffe mere støtte til landbruget, og altså med andre ord på et ikke helt korrekt grundlag; således er der i virkeligheden en hel del sammenhæng.

Hvad angår spørgsmålet om en rigtigere skattemæssig behandling, kan jeg altså give udtryk for al mulig varm sympati og håbe, ikke alene at forslaget må føre frem til en beslutning, men at den højtærede finansminister vil komme beslutningen i forkøbet og se at få udarbejdet de pågældende lovforslag i en sådan form, at vi kan tage stilling til dem.

Hvad endelig angår etableringslansproblematikken, kan jeg sige ganske enkelt, at mit parti har en varm sympati for den slags etableringslån, at vi rent konkret ønsker dem ydet som statslån, at vi er meget villige til at snakke om afdragsfrihed mod en fast prioritet i de pågældende ejendomme, og at vi samtidig mener, at de pågældende midler med stor sandsynlighed kan tages af de for rundelige midler, der er afsat til landbrugsstøtte på andre og langt mindre rationelle måder. Pengene findes; de skal blot ompostes, og jeg tror ikke, det vil volde stor vanskelighed at finde frem til en mere rimelig, mere rationel og mere langsigtet investering af de penge, som i øjeblikket bruges, forholdsvis kaotisk, til landbrugsstøtte.

[Morten Lange.]

Så kan man selvfølgelig forvente, at de ærede medlemmer, der taler for venstre og for det konservative folkeparti, igen giver sig til at tale om skattelempelser. Der er jo ingenting, der kan gøre folk i dette land lykkelige som skattelempelser, det har vi forstået; men det er og bliver barokt at prøve at klare landbrugets problemer ved den omvendte form for støtte, der består i at lempe diverse skatter både for dem, der har brug for lempelser, og dem, der måske har mindre brug for lempelser. Det må da snart være trættende for de ærede talere at blive ved med at køre på disse ulykkelige skattelempelser, der skal klare landbrugets problemer. I hvert fald forekommer det mig langt sikrere, langt mere overskueligt, at komme med nogle kontante og præcist budgetterede lån, som man kunne ansøge om til etablering og rationalisering af landbrug, der er under igangsættelse. Det kan overskues, virkningen kan måles. Hvis vi derimod også skal køre dette her om ad skattelempelsesvejen, så aner vi ikke, hvilke gode gerninger vi gør, eller om vi overhovedet gør nogen, hvilket jeg anser for mindre sandsynligt.

Altså, jeg skal gerne ligesom sidste år tilsige mit partis sympati over for de to forslag til beslutning. Jeg håber, at ikke mindst den ærede ordfører for forslagsstillerne og hans parti vil lægge sig i selen, så at de i en fart under udvalgsarbejdet kan præstere nogle mere solide skitser end blot denne her, skal vi sige almindelige fromme indgangsbøn: at vi håber, der kan blive gjort et eller andet. Vi må have nogle realiteter på bordet at være velvillige over for. Det kan jo så ske, at velviljen bliver knap så udbredt, men den skal nok holde fra vor side.

Erik Østergaard: Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere er jo en genfremsættelse. Det tilsvarende forslag var til første behandling den 29. marts 1965, men nåede ikke at komme længere. Jeg skal ikke gentage, hvad jeg som ordfører for mit parti i denne sag dengang fremførte, men blot sige, at vi i store træk kan gå ind for de tanker, som de ærede ordførere for venstre

og de konservative nu har fremført, og for ikke at forlænge debatten yderligere skal jeg nøjes med et par korte bemærkninger.

Der er fra forslagsstillerens side fremsat ønske om en låneordning for unge, nystartede landbrugere, men der er ikke i fremsættelsen gjort nærmere rede for, under hvilken form disse lån skal gives, og hvor de skal komme fra. Endvidere: hvordan med sikkerhed for disse lån? Den er det jo ikke så let at få øje på. Når der til en ejendom, som i forvejen er belånt til tops, skal gives yderligere lån, skal der jo en særlig garanti til. Jeg spørger derfor: skal staten garantere? Det drejer sig her om detaljer, som vel nok bedst kan behandles i et udvalg.

Jeg har tidligere givet udtryk for, at de uafhængige ser med velvilje på et forslag som dette, og det gør vi stadig væk, idet vi mener, at landbrugets unge i nogen grad — vi kan vist også sige i stærkere grad — bør støttes økonomisk i lighed med den studerende ungdom.

Bækgaard: Som det allerede flere gange er nævnt her under debatten, er forslaget til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt identisk med et tidligere behandlet forslag, og jeg skal ganske kort henvise til de bemærkninger, jeg gjorde dengang.

I den skriftlige fremsættelse fremhæver ordføreren for forslagsstillerne, at den stærke prisstigning for landjendomme understreger nødvendigheden af en lovgivning på dette område. Det kan vel til dels være rigtigt, men det er nu mit indtryk, at i det sidste par år har prisstigningerne været meget svingende. F. eks. er en mindre ejendom, der ligger langt fra en købstad, ikke steget nær så meget som en tilsvarende ejendom op til en bygrænse.

Det får mig til at understrege det, som ærede tidligere ordførere har været inde på: at det måske mere er for at få et sted at bo end for at udnytte et eventuelt driftsunderskud, at ikke-landmænd er købere til sådanne ejendomme, og derfor kan grundlaget for det foreliggende forslag måske ændres ret betydeligt i løbet af ganske få år, især når vi erindrer os antallet af unge, som

[Bækgaard.]

ønsker at blive deciderede landmænd. Vi skulle jo nødig påbegynde en lovgivning, som måske kan modvirke, at gode beboelsesbygninger bliver udnyttet, fordi driften og jordtilliggendet er inde under en særlig skattelovgivning, der f. eks. stiller vedligeholdelse af bygninger dårligt.

Som jeg sagde sidst, da vi behandlede dette spørgsmål, er mit parti villig til at drøfte problemerne, og jeg har ikke noget imod, at der eventuelt fremsættes et lovforslag; men det er måske et spørgsmål, om ikke det, vi her behandler, bør ses og drøftes i en større sammenhæng; jeg tænker her på de lovforslag vedrørende landbrugets forhold og det skattereformforslag, som henholdsvis den højtærede landbrugsminister og den højtærede finansminister har bebudet senere vil fremkomme.

Niels Westerby: Landbruget har jo i de senere år været det erhverv i Danmark, der var nærmest ved at kunne karakteriseres som værende på pinebænken, og det gælder i ganske særlig grad den unge generation af landmænd, der skal føre dansk landbrug videre.

Jeg forstår derfor godt det ærede medlem hr. Kirkegaards og de andre forslagsstilleres bestræbelser for at prøve på at finde en løsning på dette problem.

Den højtærede landbrugsminister og den højtærede finansminister henviste til, at der i øjeblikket sidder en landbokommission, og at man må vente og se, hvad der kommer ud af dens arbejde. Jeg er enig heri, idet de foreliggende forslag i høj grad hænger sammen med de beslutninger, man i øvrigt tager for landbrugets vedkommende.

Forslaget om, at et underskud i landbruget ikke kan fratrækkes i en indkomst, der er tjent inden for et andet erhverv, må i høj grad ses i sammenhæng med bestræbelserne for at smidiggøre og modernisere dansk jordlovgivning. Det er sikkert en nødvendig udvikling, at en smidiggørelse af denne

lovgivning må ske, således at landbruget selv kan finde frem til den rigtige størrelse. Jeg tror imidlertid samtidig, man må se i øjnene, at allerede nu er det sådan, at tusinder af landmænd forlader dette erhverv hvert år, og så er det for mange landmænd særlig bittert at se, at byfolk rykker ind i landbruget og overtager en hel del af de færre landbrugsejendomme.

Derfor er det motiv, der ligger bag ved det ærede medlem hr. Kirkegaards bestræbelser på dette område, sikkert rigtigt; jeg tror blot ikke, det vil være rigtigt at gennemføre forslaget isoleret. Men gennemfører man det i forbindelse med en frigørelse af jordlovgivningen, således at landbruget får lov til at tilpasse sig udviklingen og finde frem til de forskellige brugsstørrelser, som der er brug for, tror jeg, det er rigtigt at kombinere dette med at gennemføre det forslag, som det ærede medlem hr. Kirkegaard m. fl. har fremsat på dette område.

Derimod stiller jeg mig noget mere skeptisk over for forslaget til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere. Man kan jo tænke sig et sådant etableringslån indrettet på forskellig måde; man kan tænke sig, at det skal have form af en garantiordning, en statsgaranti for de lån, som unge landmænd optager. Det vil med andre ord sige, at denne garantiordning skal bevirke, at der er større sikkerhed, og at der dermed skulle være større udsigt til, at de unge landmænd ville kunne få kapital til at forbedre de landbrug, de vil gå i gang med. Det er imidlertid ikke blot et spørgsmål om sikkerhed, men om der overhovedet er penge at få i banker og sparekasser og på anden måde til at gennemføre disse forbedringer af det enkelte landbrug. Selv om man gennemfører en garantiordning, gælder kreditstramningen med de bånd, den lægger på banker og sparekasser og på obligationsudstedelsen, alligevel, og derfor kan det godt ske, at selv en garantiordning ikke kan fremskaffe

[Niels Westerby.]

den kapital, unge landmænd har brug for.

Man kunne også tænke sig den form, at der åbnedes mulighed for en særlig lav rente for unge landmænd. Et sådant forslag, hvor sympatisk det end kan lyde, vil jeg stille mig stærkt skeptisk over for.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen fremsatte for kort tid siden forslag om en særlig boligfond, og dette her er jo i virkeligheden et forslag om en særlig landbrugsfond, der skal give lån til en særlig lav rente. Jeg tror, det er meget farligt at komme ind på at differentiere vor pengepolitik med forskellige renteniveauer på forskellige områder, fremme enkelte steder og hæmme andre steder. Jeg tror, man på dette område må se i øjnene, at hvis man skal opnå noget virkeligt, må det ske over den almindelige økonomiske politik.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen havde på dette område en lidt ironisk bemærkning at gøre. Det ærede medlem påpegede de vanskeligheder, der var for landmændene, og sagde, at ansvaret for den høje rente og kreditstramningen hviler på det flertal her i det høje ting, der bærer den økonomiske lovgivning.

Det tror jeg ikke er rigtigt. Jeg tror, at ansvaret for kreditstramningen og den høje rente i ganske særlig grad hviler på det ærede medlem hr. Peter Larsens parti. Det forholder sig jo sådan, at når efterspørgselspresset er for stort, er man af samfundsøkonomiske grunde nødt til, hvis man vil være ansvarsbevidst, at dæmpe det, og der er i det væsentlige kun to måder at dæmpe det på, nemlig større skatter og afgifter, som fortrinsvis rammer og dæmper forbruget, og kreditstramningens og den høje rentes politik, som i første række dæmper investeringerne og dermed også investeringsmulighederne inden for landbruget. Netop fordi det ikke har været muligt at gennemføre den fornødne stramme finanspolitik, er det høje ting og regeringen og Nationalbanken tvunget ud i at måtte acceptere en politik med høj rente og kreditstramning.

Det ærede medlems partis holdning har i høj grad bevirket, at det ikke har været

muligt at gennemføre den fornødne stramme finanspolitik; derfor har det ærede medlems parti hovedansvaret for, at det ikke er lykkedes at undgå kreditstramningen og den høje rentes politik. Jeg vil understrege dette, fordi jeg anser det for at være den eneste enkle og effektive løsning på de unge landmænds problemer at klare deres finansieringsproblem over den almindelige økonomiske politik i stedet for at lave en række smålapperier på de forskellige områder, som både kræver administration og er indviklede, og som alligevel ikke hjælper nogen rigtigt.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kirkegaard): Jeg tager ikke ordet for at forlænge debatten, men derimod for at sige tak for den betingede tilslutning, jeg fik til de synspunkter, jeg har haft lejlighed til at fremføre. Jeg fremsatte dem jo til overvejelse og fik dem ikke accepteret alle sammen, og jeg gav udtryk for, at inden vi nåede til vejs ende, ville vi nok få lejlighed til at stifte bekendtskab med andre forslag, og det fik vi jo også i ganske høj grad.

Fra en enkelt side bebrejdede man mig, at jeg ikke havde opfindsomhed nok; jeg manglede fantasi til at komme med nye synspunkter. Jeg erkender, at problemet er så kompliceret, at jeg ikke kan fremsætte konkrete forslag, og jeg mener i og for sig ikke, at der går nogen splint af min værdighed ved at erkende det. Men jeg går ud fra, at vi efter denne debat kan få et fornuftigt udvalgsarbejde, og det takker jeg for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagernes overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Chr. Rasmussen: Jeg foreslår, at de to forslag til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer af lov om folkehøjskoler og landbrugsskoler og forslag til lov om ændringer af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m.

Valgt blev: *Peter Jørgensen, Poul Hansen (Grenå), Lund Jensen, Kolbjørn, Bjørn Krogh, Herløv Larsen, Camma Larsen-Ledet, Holm Tved, Jens Frandsen, Robert Christensen, Damsgaard, Skov Thulesen, Edv. Jensen, Langkilde, Gerda Møller, Svend Haugaard og Poul Dam.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om udvidelse og ombygning af rigshospitalet.

Valgt blev: *Lysholt Hansen, Ditlevsen, Dupont, Andreas Hansen, Chr. Hougaard, Kolbjørn, Bjørn Krogh, Astrid Skjoldbo, Thisted Knudsen, Alfred Bagh, Henry Christensen, P. E. Eriksen, Gottschalck-Hansen, Asger Jensen, Clara Munck, Grete Philip og Skræppenborg-Nielsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om fyrværkeri.

Valgt blev: *Bladt, Chr. Hougaard, Walde-
mar Laursen, Otto Mørch, Viola Nørlov,
Orla Pedersen, Karl Max Rasmussen, Astrid
Skjoldbo, Conrad Kofoed, A. Chr. Andersen,
Søren Jensen, Ib Thyregod, Hanne Budtz,
Gottschalck-Hansen, Hastrup, Svend Hau-
gaard og Poul Dam.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om forsørgelse af militære invalider og sådanne efterladte i de sønderjyske

landsdele. (Opregulering af forsørgelserne) har afgivet betænkning over nævnte lovfor-
slag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i mor-
gen, fredag den 26. november, kl. 13 med
følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om rettens
pleje.

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående
folketingets ombudsmands beretning
for året 1964.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om jagten.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ned-
sættelse af en kommission vedrørende
adgang til betaling af skat af løbende
indkomst [af Ninn-Hansen m. fl.].

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg an-
gående:*

Forslag til folketingsbeslutning om æn-
dringer i retten til at bringe underskud
ved driften af landbrugsejendomme til
fradrag i anden erhvervsindtægt [af
Kirkegaard m. fl.]

og
forslag til folketingsbeslutning om eta-
bleringslån for unge landbrugere [af
Kirkegaard m. fl.].

Mødet hævet kl. 14⁴⁵.

31. møde.

Fredag den 26. november kl. 13.

Formanden: I skrivelse af 24. d. m. meddeler finansministeren, at han ønsker mundtligt af fremsætte:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967, forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1966-67 og forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

Medlem af folketinget Chr. R. Christensen har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvornår agter ministeren i overensstemmelse med den i 1961 vedtagne lov at påbegynde opførelsen af en landbohøjskole på Fyn?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Juul Madsen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ophæve loven om afgift ved ejerskifte af brugte motorkøretøjer?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Poul Møller har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvordan ser regeringen nu — efter at statsministeren har drøftet spørgsmålet med den engelske økonomiminister — på de af den engelske arbejderregering gennemførte indkomstpoltiske foranstaltninger?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede finansminister, for at han kan fremsætte de i dag anmeldte lovforslag.

Finansministeren (Henry Grønbaum): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte følgende lovforslag: *forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967, forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1966-67 og forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.*

Jeg vil gerne til indledning gøre nogle bemærkninger om den ændrede opstilling af finanslovforslaget.

Finanslovforslaget afviger i sin opstilling væsentligt fra tidligere forslag, idet der for driftsbudgetterne er anvendt en ny opstilling som følge af overgangen til rammebevillingsordningen. Overgangen til denne ordning er sket efter forhandling med finansudvalget, der har givet tilslutning dertil. Finanslovforslagets øvrige paragraffer er — bortset fra nogle redaktionelle ændringer — udformet på samme måde som hidtil.

Rammebevillingsordningens indførelse kommer til udtryk i finanslovforslagets tekst derved, at der for hver hovedkonto — det vil normalt sige for hver institution eller hvert bevillingsområde af selvstændig betydning — kun opføres én samlet bevilling for driftsudgifter og én bevilling for indtægter. Derimod søges de forskellige tilskud stadig bevilget enkeltvis. Betydningen af denne nyordning ligger især deri, at der herved gives den myndighed, der disponerer over bevillingen, en større bevægelsesfrihed inden for den givne ramme. Der vil som hovedregel være adgang til at udnytte besparelser på én slags driftsudgifter til at afholde udgifter af en anden slags, så længe blot den samlede rammebevilling til driftsudgifter ikke overskrides. Lønudgifter og andre driftsudgifter holdes dog herved adskilt.

Med den udvidede dispositionsadgang vil der i mindre omfang end hidtil blive behov for at få bevillinger reguleret ved ændringsforslag til finanslovforslaget eller ved tillægsbevilling. Til gengæld vil man tilstræbe på tillægsbevillingsloven at medtage en række reguleringer, som i de senere år har været udeladt.